

til 1902 var ca. 30 Kr. pr. Td. Hartkorn for de gamle Fæstelodder, saa var den i samme Tidsrum for de „tillagte” Jorder ca. 106 Kr. pr. Td. Hartkorn.

Hvad der delvis bidrager til, at Arvefæsteafgiften bliver saa høj og saa byrdefuld, er dette, at denne Afgift væsentlig ydes efter Prisen paa Havre og paa Smør, der høre til de Produkter, for hvilke Kapitelstaksten er betydelig højere nu, end den var paa den Tid, da Arvefæsteafgiften blev bestemt at skulle svares efter Kapitelstakst, for Smørret endog henimod det dobbelte, medens Kapitelstaksten for andre Landbrugsprodukter er betydelig lavere nu end den Gang. Dette ulige Forhold kommer da i en betydelig Grad til at ramme Arvefæsterne.

Til det her fremstillede skal endnu føjes Omtalen af et Forhold, som formentlig har den største Betydning, nemlig dette, at det Produkt, som man tidligere ydede in natura, var af en yderst tarvelig Beskaffenhed, sammenlignet med det, man nu frembringer, Smørret uappetitligt at se til, som oftest bittert og mindre velsmagende, Havren den lette graa Havre, som man dyrkede den Gang og var nødt til at dyrke, hvis man vilde høste noget paa de magre, lette Jorder. Det var utvivlsomt den Vare, der oprindeligt blev lagt til Grund for Kapitelstaksten, medens det nu er den udmærkede Vare, som er stærkt efterspurgt paa det hjemlige eller paa det udenlandske Marked, der lægges til Grund, det gode danske Smør og den vægtige gule Havre, som er meget mere værdifuld end den graa.

Vi tillade os derfor, da det af en stor Forsamling af Arvefæstere paa et Møde i Aakirkeby den 31. Oktober blev os overdraget, at andrage Regering og Rigsdag om, at de her omhandlede Forhold maatte blive undersøgt, og at der, hvis det bekræfter sig, hvad vi her have fremstillet, maatte blive taget Forholdsregler for at afhjælpe det Misforhold, der finder Sted, enten ved at *nedsætte Ydelsen* efter et passende Forhold *eller* ved, som der var Tale om ved Skattelovens Behandling i Rigsdagen, for den bornholmske Smørskats Vedkommende at *fastsætte en vis højeste Pris*, som altsaa ikke kunde overstiges, mens man nok kunde gaa lavere, hvis Markedsprisen var lavere, og det baade for Havre- og for Smørafgiftens Vedkommende. Muligvis der ogsaa kunde findes nogen anden Udvej, hvorved Retfærdigheden kunde ske Fyldest.

Saadanne Forholdsregler ere saa meget mere paatrængende nu, som Ejendoms-skylden ogsaa vil blive paalagt Arvefæsterne som en ny Skat og gøre Forholdet endnu grellere, end det var i Forvejen, medens jo ellers Skattelovene for andre Landboeres Vedkommende have søgt at udjævne de herskende Misforhold. Det er da sikkert ogsaa det anførte truende Forhold, der har været stærkt medvirkende til, at Spørgsmaalet om Arvefæsteafgiften er kommet frem netop nu, og vi haabe derfor, at Regering og Rigsdag, da for Tiden Løsenet er: en retfærdig Beskatning, ville imødekomme vort Andragende, saa Forholdet maa blive grundigt undersøgt og Sagen ordnet overensstemmende med Ret og Billighed.

F. T. Aakirkeby, den 16. November 1903.

A-lærerbødigt

I Bestyrelsen for De samvirkende Husmandsforeninger paa Bornholm.

Dette Andragende har derefter i Finansministeriet været Genstand for nærmere Undersøgelse og Behandling.

Det skal da straks bemærkes, at *Loven af 29. Marts 1904* „angaaende Jordebogsafgifterne paa Bornholm m. m.” er *uden Indflydelse* paa de her foreliggende Spørgsmaal. Denne Lov angaar nemlig kun de Afgifter, der kunne henføres til *Jordebogen af 1696*, jfr. Lovens § 1, medens samtlige bornholmske *Arvefæsteafgifter* — som nedenstaaende vil vise — ere af langt yngre Dato og lige fra deres Tilblivelse have været indførte i *egne Jordebøger*. Forarbejderne til Lov af 29. Marts 1904 give saaledes intet særligt Bidrag til nærværende Spørgsmaals Løsning¹⁾.

Arvefæsteafgifterne svares af de saakaldte „*Udmarksjorder*” paa Bornholm. Disse Jorder have haft deres egen Historie, og Arvefæsteafgiftens Tilblivelse og senere Ud-

¹⁾ Jfr. dog den trykte Indberetning af 17. Marts 1902 angaaende Jordebogsafgifterne af Bornholm fra Generaldirektoratet for Skattevæsenet til Finansministeren, hvilken Indberetning kortelig *udskiller Arvefæsteafgifterne* fra de mange andre dersteds nærmere undersøgte Afgifter, se Side 2—3.